

Leerkracht vangt 'monsterwesp' (en redt zo duizenden bijen)

Een van de grootste vijanden voor imkers en landbouwers is voor het eerst aangetroffen in West-Vlaanderen: de Aziatische hoornaar. Deze 'monsterwesp' vermoordt aan een razend tempo honingbijen, belangrijke bestuivers voor de landbouw. De Wevelgemse leraar Henk Vermeersch ving het diertje op zijn terras. Met zijn alerte reactie kon hij erger voorkomen.

DOOR OLIVIER NEESE
EN AXEL VANDENHEEDE

"Het vangen en bestuderen van insecten is een afwijking van mij", lacht Henk Vermeersch, die werkt als leerkracht aan de gemeentelijke basisschool in Wevelgem. "Als ik in de natuur iets zie dat ik niet ken, neem ik het mee en zoek ik het op. Op onze school sta ik bekend als de *Wikipedia van de natuur*. Geregeld neem ik dieren mee naar mijn klas om er met de leerlingen over te praten. Dat vind ik belangrijk. Deze week vond ik een levende pad aan onze school. Wel, daarmee ben ik langs alle klassen getrokken. Door dieren mee te nemen en erover te praten, hoop ik de interesse bij de kinderen aan te wakkeren."

Het dier dat de Wevelgemse leerkracht vorige week meebracht, was heel speciaal: een Aziatische hoornaar. Die was vorige week woensdag op zijn terras geland. "Toen ik op Google zocht, zag ik dat ik een beest met een reputatie te pakken had." Zweefvliegen, wilde bijen en honingbijen: allemaal worden ze afgeslacht door deze *monsterwesp*. Behalve voor de imkers is dit ook voor de landbouwers een ramp. Bijen zorgen voor de bevruchting van fruitbomen en groentepplanten.

DIEPVRIES

Het is de tweede keer in Vlaanderen dat de Aziatische hoornaar gespot wordt. In het voorjaar ving een imker een exemplaar in zijn serre in Oudenaarde. "In mijn speurtocht naar informatie kwam ik terecht bij

de artikels over die vondst", gaat de Wevelgemnaar verder. "Daarbij riep de Universiteit Gent op om aangetroffen Aziatische hoornaars te melden. Dat deed ik meteen. Ik moest een foto doorsturen, omdat er verwarring kan zijn met de Europese variant. Kort daarop kwam het antwoord dat het wel degelijk om een Aziatische ging."

"Toen het diertje dood was, heb ik het in mijn diepvries gestopt. 's Anderdaags werd het opgepikt voor verder onderzoek. Ik kreeg intussen de vraag om mijn ogen open te houden, want de kans bestaat dat er in de buurt een nest hangt. Als ik nieuwe exemplaren zou opmerken, moet ik hun vluchtroute in kaart proberen te brengen. Of ze proberen te vangen. Intussen heb ik mijn buurman verwittigd. Zo weet hij waarom ik straks misschien even over de haag zit te kijken." (lacht)

Met het vangen van het opmerkelijke insect op zijn terras deed Henk onbedoeld een heldendaad voor de West-Vlaamse imkers en landbouwers. Het dier is zo goed als zeker een bevruchte werkster, die na een winterslaap als koningin een kolonie zou stichten. Met het blote oog is het verschil tussen een werkster en een koningin niet te zien. Het verschil weet je enkel door het diertje te wegen. Een bevruchte werkster weegt door de eitjes iets meer. En dat was in Wevelgem het geval. Die is nu onschadelijk gemaakt, dankzij het alerte optreden van Henk Vermeersch.

Waar een werkster is, is meestal ook een nest. Dit is een papieren bol, die een diameter van een meter kan hebben en 10 à 15

meter boven de grond hangt. Dinsdagmiddag zocht Dries Laget, imker-conservator van het onderzoeksbureau voor bijen Honeybee Valley, in een perimeter van 3 kilometer rond de woning van Henk. Zonder succes. Nieuwe zoektochten worden voorlopig gestaakt, omdat de dieren niet uitvliegen bij koud en nat weer. Het nog weelderige bladerdek van de bomen verspert ook te veel het zicht. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) zoekt uit of het drones met warmtecamera's kan inzetten. Die methode werd vorige week met succes gebruikt in Nederland, die momenteel ook in de ban is van de Aziatische hoornaar

NIET GENOEG VOORBEREID

"Nog nergens ter wereld kon een wesp worden uitgeroeid", stelt Tim Adriaens, bioloog en expert exoten bij het INBO. "De verspreiding van de Aziatische hoornaar zal niet tegengehouden kunnen worden, we kunnen die enkel proberen te vertragen. Als we 95 procent van de nesten zouden kunnen vinden en verdelgen, zouden we de verspreiding met de helft vertragen. Deze vondst zorgt er wel voor dat we ons nu intensief kunnen voorbereiden. Nog deze maand zullen we samenzitten met Honeybee Valley en de imkersector om een monitoring-netwerk op te starten. Nu werken we nog zeer ad hoc en ambachtelijk. We zijn niet genoeg voorbereid op zoiets. We kunnen al zendertjes aan insecten hangen, maar dan heb je ook een groot grondstation nodig om die te kunnen volgen. Als een

"Toen ik de wesp opzocht, zag ik dat ik een beest met een reputatie te pakken had"

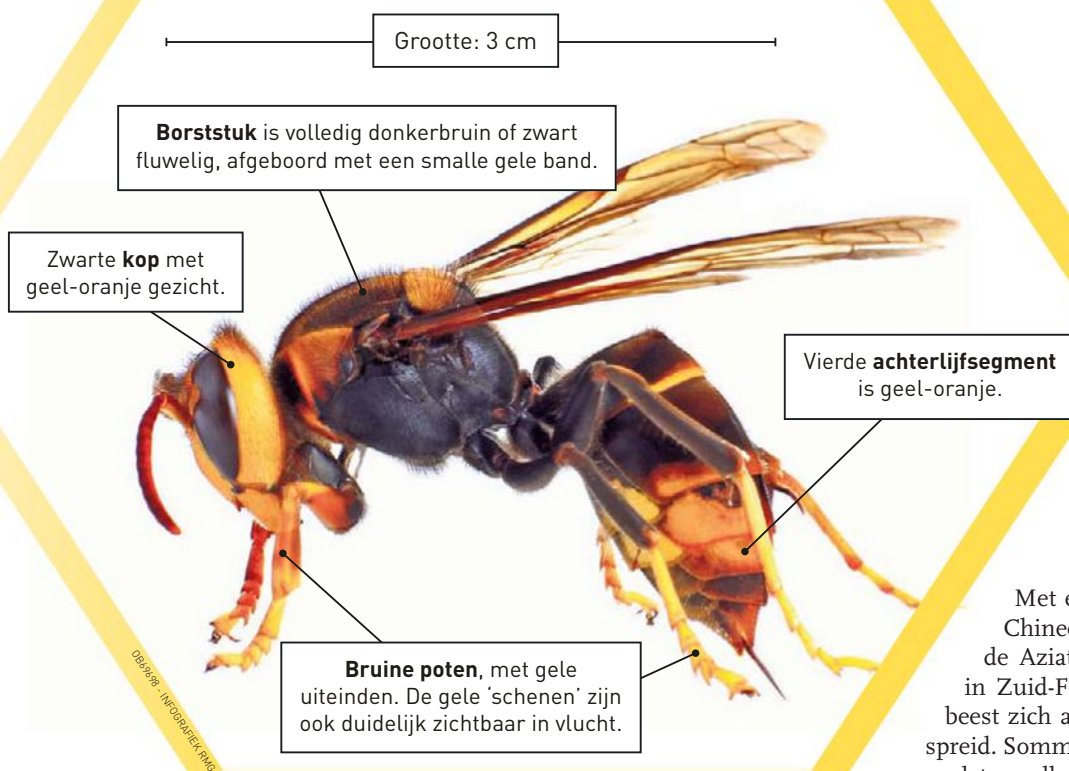
HENK VERMEERSCH

insect te diep in de grond kruipt, verliezen we snel contact... We moeten dringend de moderne technologie omarmen in de strijd tegen zulke invasies."

Henk Vermeersch. (Foto NV)

Hoe kun je de Aziatische hoornaar herkennen?

Hoe is de 'monsterwesp' hier beland?

Met een lading geïmporteerd Chinees aardewerk belandde de Aziatische hoornaar in 2004 in Zuid-Frankrijk. Daar heeft het beest zich al flink genesteld en verspreid. Sommige wetenschappers zeggen dat ze elk jaar 60 à 100 kilometer verder vliegen. Het is nog maar de tweede keer dat de Aziatische hoornaar in Vlaanderen wordt gespot. De eerste keer was in het voorjaar. Toen werd er een aange troffen in een serre van een imker in Oudenaarde, nabij het bos t'Ename (foto). Er wordt vermoed dat het beestje voortkwam uit een nest dat in 2016 in het Henegouwse

Guignies gevonden werd. Bij het verdelgen viel het nest op de grond en zouden enkele bevruchte werksters ontsnapt zijn. Het was onvermijdelijk dat het dier ook in West-Vlaanderen zou opduiken. Het dier staat al een paar jaar te drummen aan de Noord-Franse grens.

Waarom moeten we deze exoot vrezen?

“Voor de mens is de Aziatische hoornaar een wesp zoals de andere: een steek is niet pijnlijker of gevaarlijker”, weet Tim Adriaens, bioloog en expert exoten bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. “Wie allergisch reageert op een wespenteek, zal hiervan evenveel last ondervinden.”

“Het grootste probleem is dat dit beest een opportunistische veelvraat is. Hij jaagt op honingbijen, en gaat daarbij heel driest te werk. Met enkelen vatten ze post voor de kasten van de imkers en moorden dan de zwerm uit. Dat doen ze in een mum van tijd. Als de kast voldoende verzwakt is, kruipen ze zelfs naar binnen om ook daar de bijen en het broed op te peuzelen.” Behalve voor de imkers is het neerstrijken van

de Aziatische hoornaar ook voor de landbouwers een catastrofe. Geen bijen, geen bestuiving. “Ook voor de diversiteit is dit een ramp, want de Aziatische hoornaar maakt ook jacht op zweefvliegen en wilde bijen. Omwille van zijn zware impact op de biodiversiteit zette de Europese Unie het beest op de lijst van de ‘zorgwekkende invasieve uitheemse soorten’. Dat verplicht landen om toezicht te houden en de soort uit te roeien. Want als ze zich eenmaal kunnen nestelen, dan komen er héél snel héél veel. Waar de Europese hoornaar met enkele honderden samentroepen in een nest, bestaan de nesten van Aziatische hoornaars uit 13.000 tot 15.000 werksters. Ze kunnen honderden jonge koninginnen voortbrengen, waardoor deze exoot zich heel snel kan verspreiden.”

Hoe stoppen we de opmars van de 'killer'?

“Het verdelgen is specialistenwerk”, weet bioloog Tim Adriaens. “Je moet wachten tot hun schuilplaats vol zit, dan de ingang dichtspuiten met isolatiemateriaal en de bal bevroren of verbranden. Daarvoor moet die natuurlijk eerst gevonden worden. Driekwart van de nesten hangt tien à vijftien meter boven de grond, meestal in een boom. Door het bladerdek is die vaak moeilijk zichtbaar. Als imkers zo'n Aziatische hoornaar aan hun kasten zien, willen ze die zo snel mogelijk dood. Beter zou zijn om even te wachten en uit te zoeken waarheen het beest vliegt. Dan kunnen we ge-

richter zoeken en de exoten bestrijden. Nog deze maand hebben we overleg met de bijensector, waarbij we een netwerk willen opbouwen om snel op de hoogte te zijn van de aanwezigheid van Aziatische hoornaars.” Huis-, tuin- en keukenmiddeltjes, zoals het leggen van vergiftigde biefstukken – wespen zijn gek op proteïnen – en het ophangen van bekertjes met piccon en grenadine, helpen niet. Ze doen zelfs meer kwaad dan goed. “Minder dan 1 op de 100 slachtoffers is een hoornaar. En dan is het nog een Europese hoornaar. Die is voor ons een belangrijke barometer voor de natuurkwaliteit. Ook beschermde insectensoorten dobberen rond in zo'n opgehangen fles. Dat is dus absoluut te vermijden.”

Waarom moeten we nú meteen reageren?

Bevruchte werksters van de Aziatische hoornaar verschuilen zich in de winter onder de grond of in oud hout. Tijdens de eerste warme dagen in februari komen ze naar buiten om een kolonie werksters te stichten. Als de groep groot genoeg is, maken ze hoog in de bomen hun papieren bol, die een doorsnede van een meter kan hebben (foto). Nu is het ideale moment om die bollen te zien en te vernietigen. Alle werksters zijn teruggekeerd en door de afvallende bladeren worden de nesten stilaan zichtbaar.

Wat doe ik als ik een Aziatische hoornaar zie?

Het Agentschap voor Natuur en Bos vraagt om Aziatische hoornaars te melden op www.waarnemingen.be/exoten.